

mariënburg

Tijdschrift voor kritisch katholieken | nr. 4 - december 2011

De beminde gelovigen en het dode paard

Geloven na het Mariënburgcongres

De nabije omgeving van Ria Oomen

Kleinschalige geloofsgemeenschappen

Open brief aan de paus over seksueel misbruik

San Salvator een verjaagde parochie

MARIËNBURG is een uitgave van de gelijknamige vereniging van kritisch katholieken en verschijnt viermaal per jaar.

Eerder heette dit blad 'Nieuwsbrief' en 'MV-NU'.

Dit is jaargang 28, nummer 4.

Overname van artikelen is toegestaan mits voorafgaand contact met de redactie.

© 2011 Mariënburg

ISSN 1878-8734

Website

www.marienburgvereniging.nl

Redactie

Lambert van Gelder, red.-secr. en eindredacteur

Leon Goertz, redacteur

Jacques van Leeuwen, redacteur

Damiaan Meuwissen, redacteur

Redactie-adres

Per post: Archipelstraat 286, 6524 LR Nijmegen

Per email: redactie@marienburgvereniging.nl

Vormgeving

N-ything Design, Boxmeer

Technische realisatie

Drukkerij Berne, Heeswijk

Lidmaatschap / Abonnee (per jaar)

Lidmaatschap van de vereniging:

- gecombineerd met abonnement 'Mariënburg' € 30,-

- zonder abonnement € 12,50

Abonnement 'Mariënburg' zonder lidmaatschap € 20,-

Abonnementenadministratie: zie Secretariaat

Betaling van contributie, abonnementen en giften

via Rabobank 32.99.21.568.

Betaling via automatische incasso heeft de voorkeur.

Zie verder de invulbon achter op dit nummer.

Bestuur Mariënburg

Henk Baars, wnd voorzitter, 070-3596817

Tom van den Beld, secretaris, 070-3838284

Dominic Brügemann, penningmeester, 0528-231730

Alie van Leeuwen, 036-5452048

Email: bestuur@marienburgvereniging.nl

Secretariaat

Postbus 675 – 3800 AR Amersfoort

Tel. 033-4690070

Email: secretariaat@marienburgvereniging.nl

3 COMPLOT
Lambert van Gelder

4 GELOVEN WIJ?... EN DAN
EEN CONGRES
EEN IMPRESSIE EN EEN OVERDENKING
Damiaan Meuwissen

6 BEMINDE GELOVIGEN
EN HET DODE PAARD
INTERVIEW MET ERIK JURGENS
Lambert van Gelder

9 SAN SALVATOR IN
BEWEGING
EEN PAROCHIE DE DIASPORA INGEJAAGD
Lidy Verdegaaal

10 AANDACHT VOOR DE
NABIJE OMGEVING
INTERVIEW MET RIA OOMEN
Leon Goertz

14 KLEINE GELOOFS-
GROEPEN
KARAKTERISTIEK IS DE KLEINSCHALIGHEID
Harry Willems

16 ONKRUID TUSSEN
HET GRAAN
OPEN BRIEF AAN DE PAUS OVER
SEKSUEEL MISBRUIK
WRK

19 DE JEZUS-MYTHE
WORDT DUIDELIJKER
HET GODSBESTAAN VAN KLAAS HENDRIKSE
Erik Jurgens

EN OOK NOG:
12 Kerstbuffet – Huub Schumacher
17 Wortels en de hoofdletter 'J' – Cultivator
20 Lezers schrijven mee
24 Opgeblazen kerk

Foto's: MV/LVG/ARCH; EVP

Foto omslag: Wim van der Kallen

Het volgend nummer verschijnt in februari 2012.
Bijdragen graag uiterlijk 10 januari aan het redactieadres.

COMPLIT

Sinds eind november is in alle Engelstalige landen een nieuwe Engelse tekst in gebruik tijdens de eucharistievieringen. In opdracht van het Tweede Vaticaans Concilie (jaren zestig) heeft het Vaticaan in 1970 het missaal met de officiële Latijnse tekst uitgegeven voor het gebruik in de liturgie. Dit missaal volgde voornamelijk nog altijd de ritus zoals die al in de zestiende eeuw was vastgesteld op het Concilie van Trente. Omdat deze Noord-Italiaanse plaats in het Latijn Tridentinum heet, spreekt men nog altijd van de 'Tridentijnse liturgie'. Deze is sinds het Tweede Vaticaans Concilie nog tweemaal op onderdelen herzien.

Overal ter wereld werd intussen het Latijn in de betreffende volkstaal vertaald, want dat was in een Conciliebesluit toegestaan. Soms echter werd dat 'highbrow'-Latijn wel wat vrijer vertaald, aangepast aan het begripsvermogen van de eenvoudige kerkgangers en ook van de dienstdoende priesters zelf, die dikwijls ook niet begrepen wat ze stonden te zeggen. Om deze wildgroei van vertalingen van alle theologisch onkruid te zuiveren, besloot het Vaticaan in 2001 tot een algehele herziening. Er moesten nieuwe vertalingen komen en de vertalers kregen het uitdrukkelijke consigne dat ze zo strikt mogelijk bij de Latijnse formuleringen moesten blijven.

De Engelse en Amerikaanse vertalers (er zijn twee versies) hebben nu de deadline van de eerste Adventszondag weliswaar gehaald, maar daar zijn reeksen van discussies en protesten aan voorafgegaan, die in hevigheid toenamen naarmate er meer nieuw-vertaalde fragmenten uitlekten. Die bleken telkens ouderwets Engels te bevatten. Bovendien leek het erop dat sommige liturgische gewoonten zullen worden afgeschaft, zoals communie-op-de-hand, leken als voorgangers, meisjes als misdienettes.

De Nederlandse en Vlaamse vertalers zijn nog bezig. Het is niet bekend wanneer ze hun huiswerk komen inleveren. Als ze de Latijnse tekst zo letterlijk mogelijk volgen, moet "De Heer zal bij u zijn – De Heer zal u bewaren" vervangen worden door "De Heer zij met u – En met uw Geest". En in het Credo wordt Christus niet meer 'geboren' uit de maagd, maar ondergaat hij een 'menswording'.

Gaan we liturgisch weer terug naar af? Het lijkt erop. Laat ik mijn complottheorie eens lanceren. Ik denk dat het Vaticaan bezig is met een project van jaren om te bereiken dat alles weer Latijn wordt, als vanouds, volgens de traditie, over de hele wereld hetzelfde. De paus heeft al gezegd dat het Concilie niet bedoelde om de Tridentijnse liturgievorm te vervangen door een eigentijdse (hoewel dat met zoveel woorden in de tekst staat), maar om deze gelijkwaardig te laten bestaan naast de (letterlijke) vertalingen. Communie-op-de-hand is in de Sint Pieter al afgeschaft, binnenkort volgen andere kerken. Priesters moeten zo worden opgeleid dat ze ook een Latijnse mis kunnen opdragen. En wanneer alle vertalingen het Latijn weer keurig volgen, kan het Latijn zelf in één klap heringevoerd worden.

Stapje voor stapje herover het Vaticaan zo het verleden. Maar het kijkt ook naar de toekomst. Want, over Credo gesproken: op 11 oktober 2012 (precies 50 jaar na de opening van het Tweede Vaticaans Concilie) zal de paus het "Jaar van het Geloof" openen, zo is onlangs bekend gemaakt. We zien nu dus dat 'Rome' de Credo Campagne van Mariënborg overneemt en wereldwijd en kerkbreed gaat propageren. En dat is samenwerking, en geen complot!

VOOR UW AGENDA-2012

Wilt u alvast in uw nieuwe agenda deze twee belangrijke data noteren:

31 maart 2012:
Algemene ledenvergadering (Bergkerk, Amersfoort)

27 oktober 2012:
Mariënborg-congres (Eenhoorn, Amersfoort)

Noteer ze nu meteen!

BESTUUR EN REDACTIE
WENSEN ALLE LEZERS
VREDIGE KERSTDAGEN
EN EEN NIEUW JAAR
VOL GELOOF, HOOP EN
LIEFDE.

Op 15 oktober vond in Amersfoort weer een Mariënburgcongres plaats. Rond de honderdvijftig deelnemers, veel bekenden, warm weerzien. Wat wil je nog meer als het ook nog schitterend weer is? Het congres zou de afsluiting zijn van de Credo Campagne ‘*Geloven wij ... ? En dán?*’, zo was aangekondigd. Alex van Heusden zou de geloofsgesprekken becommentariëren, stellingen formuleren, met daarover weer debat. Helaas liep het een beetje anders.

We hadden best nog een uur of wat kunnen (wat zeg ik? moeten) doorgaan. Dan maar wat minder liederen of meditaties, want wie zit daar nou op te wachten? Impressies van het Mariënburgcongres.

GELOVEN WIJ?

EN DAN EEN CONGRES

Van Heusden kwam aan het woord en hoe! Een meeslepend betoog over ontstaan en aanvankelijke ontwikkeling van het christendom. Zette aan tot denken, maar hoe stimulerend dit betoog ook was, het was nauwelijks een commentaar op de geloofsgesprekken. De groepsgesprekken des middags gingen ook niet alle over de Campagne. We werden Rooms-regentesk ingedeeld in groepen met een vastgesteld thema. De discussies (in mijn groep) waren niettemin levendig en enthousiast. Nu men is afgeweken van de opzet zou ik als ‘mondig gelovige’ het bestuur willen vragen de discussie alsnog te organiseren en een beraad in te lassen. Ter voorbereiding geen publicaties op de website (altijd een zwaktebod), maar een stevig document met de resultaten van de geloofsgesprekken en alsnog stellingen van Van Heusden.

Het pastorale Mariënburg Geloofsberaad komt er, zo hoop ik. Velen hebben tenslotte niet voor niets zo lang gediscussieerd. Misschien kunnen anderen (episcopaat? protestantse vrienden? collega's uit joodse en islamitische hoek?) erbij worden betrokken.

NIET TE ZWAAR?

Enfin. Ik heb nog een kanttekening. Het bestuur lijkt de leden soms te onderschatten. Er werd al gauw gezegd – hoe pastoraal! – de middag moet niet te zwaar zijn, de mensen zijn moe en willen naar huis. Zo kwam 's middags na de groepsbijeenkomsten niets meer ter sprake, maar ik ben er vrijwel zeker van dat velen in de zaal nog een pittige discussie hadden gewenst. Als verslag van de groepsdiscussies en inderdaad over *Geloven en dán...*? Als dit te lang zou duren, kan men toch stillekes eerder wegslopen? Waarom gebeurde dit niet? De zaal barst van talent en levenservaring en verlangt, als ik goed zie, iets dergelijks. Voortaan misschien helemaal geen groepen meer, maar direct

debat in de volle zaal. Er vol tegenaan! Kortom, we hadden best nog een uur of wat kunnen (wat zeg ik? moeten) doorgaan, dan maar wat minder liederen of meditaties, want wie zit daar nou op te wachten?

Een kanttekening bij het thema dat Van Heusden ter sprake bracht en dat ook in mijn groep even aan de orde kwam. Ik doel op een beschrijvende analyse van het ontstaan en de ontwikkeling van het christendom. Van Heusden sprak daarover vol gloed en dit smaakt naar meer. Maar wat is de precieze zin van dergelijke analyses? We krijgen zeker een beter inzicht in de historische processen en begrijpen dan soms ook beter wat met bepaalde geloofsthema's werd bedoeld.

LEERHUIZEN

Een grondige kennis van dit alles is wezenlijk en daaraan ontbreekt het ons rooms-katholieken te veel. Velen onder ons hebben een pittige theologische en wijsgerige opleiding gehad, maar dat is geen reden om die materie achter ons te laten en er verder het zwijgen toe te doen. Anderen hebben zo'n achtergrond niet. Vergeleken met onze protestantse vrienden mijden wij de discussie veel te veel. Ook inzake theologie en dogmatiek houdt onze kennis niet over. Daaraan valt nog veel te doen. De geloofscampagne was een aanzet, maar houdt nu blijkbaar plots op, terwijl de campagne nu pas begint, zou ik menen. Mariënborg kan misschien een reeks leerhuizen organiseren: kerkgeschiedenis, theologie, dogmatiek, studie van auteurs als Rahner, Schillebeeckx, Miskotte en noem maar op. Wat houdt ons tegen? Ik vermoed

dat als we een pittig programma van hoog niveau aanbieden nieuwe mensen, ook veel jongeren, die vol twijfels zitten en nergens meer houvast vinden (welke parochie doet zoiets nog, de bisschoppen doen ook niets), in groten getale toestromen. Basisgemeenten opzetten is niet genoeg.

GELOOFSACT

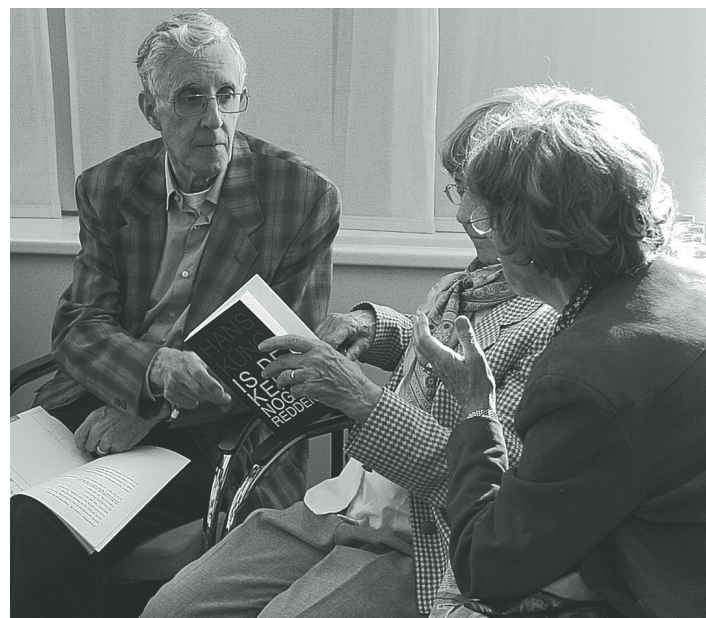
Nog iets over die historische analyses. Ik meen dat we daarbij moeten vasthouden aan de kern van het christelijk geloof: God heeft zich geopenbaard in Jezus Christus. Ik weet dat velen binnen Mariënborg dit niet meer zo formuleren. Niettemin blijft dit de kern, die mij in ieder geval aan Kerk en Mariënborg bindt. De Openbaring heeft plaatsgevonden in de menselijke geschiedenis en dus heeft de christelijke boodschap ook een geschiedenis. Van Heusden schetste deze ten dele. Maar de loop van die geschiedenis doet in geen enkel opzicht toe of af aan de inhoud van het geloof in de Openbaring. Zolang de ons gegeven bronnen redelijkerwijs mogen worden begrepen als Openbaring

Gods, is dit geloof verantwoord.

Dit is geen bewijs en geen wetenschap, maar wel een uitdrukkelijk gewilde en existentieel doorleefde geloofsact. Let wel, dit is *geloof* en kan nooit worden weerlegd of bewezen door een historisch feitenrelaas. Feiten funderen nooit zonder meer normen en evenmin geloof. Het doet er voor de geloofsact weinig toe of de keizer bijvoorbeeld een concilie heeft beïnvloed. Wel dient een redelijk verantwoord basisvertrouwen in de bronnen aanwezig te blijven. Daarom moeten we een historische analyse enigszins relativeren.

WENDE

Tenslotte nam Erik Jurgens afscheid als voorzitter: een moment van weemoed, bewondering en dankbaarheid. Ik heb de woelige periode waarin Erik aantrad niet meegemaakt, maar ik heb wel begrepen dat hij de woelingen goed heeft opgevangen en geregisseerd. Ik ken dit van hem. Jammer dat hij weggaat, maar hij 'zal bij ons blijven', zo beloofde hij. Misschien betrokken bij ons blad en daarop zou ik me verheugen. Hoewel we het over het Credo niet (erg) eens zijn, het debat met Erik is steeds een feest. Zou hij het pastoraal Mariënborg Geloofsberaad niet kunnen leiden? Wie anders eigenlijk? Misschien betekent het aftreden van Erik Jurgens en het aantreden van een nieuwe voorzitter een *Wende* in Mariënborg. Dat zou ik hopen en wensen: Mariënborg gaat er opnieuw vol tegenaan, eerst een *eigen* geloofsconcilie, dan een *landelijk* pastoraal beraad en dit alles ondersteund en opgefleurd met enthousiaste en wervende leerhuizen! Het kon minder...

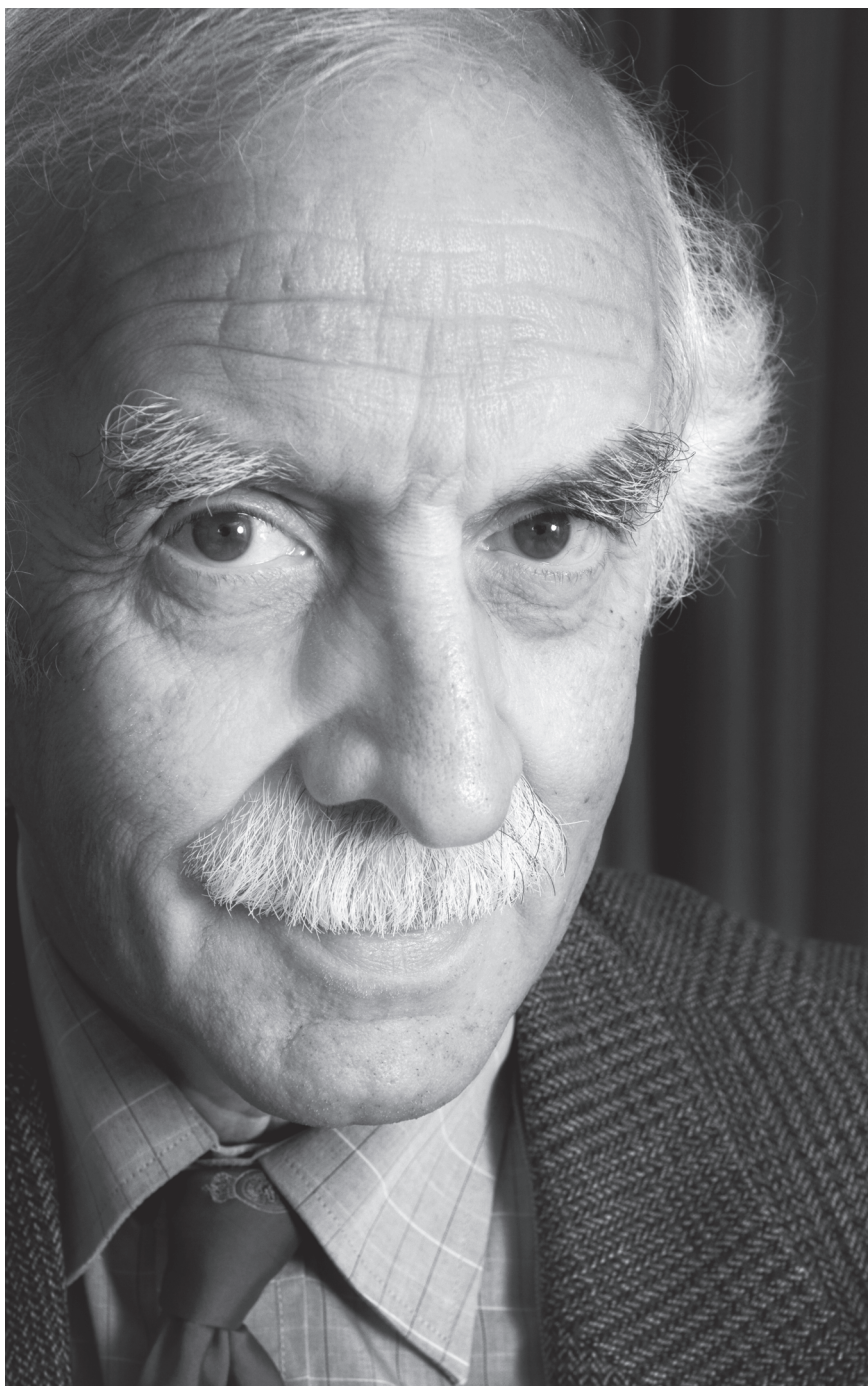
Tot aan de algemene ledenvergadering in het voorjaar neemt vice-voorzitter Henk Baars de functie van voorzitter waar.

FOTO'S: MV/LVG

JURGENS, DE BEMINDE GELOVIGEN EN HET DODE PAARD

Mariënborgvoorzitter Erik Jurgens heeft onlangs op het congres van de vereniging meegedeeld dat hij zijn functie neerlegt. Vice-voorzitter Henk Baars neemt die waar tot aan de ledenvergadering, komend voorjaar. Nu blikt Jurgens, de man die elke toespraak tot de verzamelde Mariënborgers begon met de woorden "Bemimde gelovigen", terug op zijn voorbije ambtsperiode.

Na stevig aandringen van emerita-Acht Mei-voorzitster Wies Stael zegde Erik Jurgens drieënhalf jaar geleden toe om zich beschikbaar te stellen als voorzitter van de Mariënborgvereniging. Omdat hij daarbij ook enkele voorwaarden stelde, wenste het zittende bestuur hem niet als kandidaat. In een roerige vergadering kozen de leden hem evenwel toch. Vijf bestuursleden traden acuut af, en verlieten de vereniging ook. Jurgens: "En dan vraag je je af hoeveel die mensen eigenlijk voor de vereniging over hebben. Want je kunt het best wel een keer niet eens zijn met de gang van

Erik Jurgens: "Ik denk dat ik niet de enige ketter ben. En ik denk ook dat niet alleen Mariënborg, maar de kerk als geheel een prachtig gezelschap is van de meest uitgelezen ketterijen!"

FOTO: MARTINE SPRANGERS

"Het zal er wel van moeten komen dat we zoiets als een Nederlands pastoraal beraad zelf moeten gaan organiseren, van onderop dus."

zaken, maar dan hoeft u toch niet meteen je lidmaatschap op te zeggen?"

Een onaangenaam begin? "Ja, dat wel, maar ook het enige onaangename van al die drieënhalve jaar. We hebben als bestuur buitengewoon plezierig samengewerkt. Het is in deze Mariënburchclub een van de grote problemen, dat vanwege de hogere leeftijden de menskracht niet voldoende beschikbaar is. Daarom kunnen we beter onze activiteiten beperken tot een goede website, een goed tijdschrift en een jaarlijks congres." *En de Credo Campagne?* "Dat was een extra activiteit, organisatorisch een behoorlijke klus. Maar goed gelukt, enthousiast ontvangen en eigenlijk nog niet helemaal afgerond. Een taak voor het nieuwe bestuur!" Jurgens mag genoemd worden als de 'oervader van de campagne'. Terloops merkte hij eens op, en in de brochure heeft hij dat later ook herhaald, dat hij 'met esthetische nostalgie' in zijn parochiekerk het (derde) Credo stond mee te zingen, maar daarbij de 'schokkende ervaring' had gekregen "dat de inhoud daarvan mij nergens meer raakt". Deze opmerking bracht de redactie van dit blad ertoe om de lezers uit te nodigen hun eigen Credo te schrijven. Een twintigtal teksten was het resultaat. Tevens startte het bestuur de Credo Campagne, de extra grote klus.

Toch kon er, onlangs, ook nog wel een brief aan de bisschoppen vanaf. "We wilden het idee lanceren dat het onderhand wel weer eens tijd is om een landelijk pastoraal beraad te organiseren. De laatste keer was het Pastoraal Concilie van vijftig jaar geleden, in de tijd van Alfrink. Maar bisschoppen zijn niet meer wat ze geweest zijn. In zijn antwoord ging de aartsbisschop helemaal niet in op de door ons aangedragen argumenten. De bisschoppen hebben voldoende contacten met de gelovigen, zei hij. Maar het is toch iets anders dat je als bisschop goede contacten hebt met allerlei besturen (hoewel ik daar in het geval van de San Salvator in Den Bosch grote twijfel bij heb) dan dat je op een soort kerkendag of -dagen aan je gelovigen het woord geeft. Wat mij erg dwars zit, is hun ontstellend gebrek aan pastorale zorg. De activiteiten van de (officiële) kerk blijven beperkt tot de rechtgelovigen. Allen die niet mooi in het midden op het kerkenpad lopen, moeten hun eigen weg maar zoeken. Terwijl velen van hen gepokt en gemazeld zijn in die kerk, en een inbreng kunnen leveren die geleid wordt door de Geest. Nu zal het er wel van moeten komen dat we zoiets als een Nederlands pastoraal beraad zelf moeten gaan organiseren, van onderop dus. Ik ben de voorbije drieënhalve jaar ook al intensief met geloofszaken bezig geweest; de jaren daarvoor waren het veel meer politieke en wetenschappelijke zaken. Dat is op zich een heel goede ervaring geweest."

Voordien niet zo erg over geloofszaken nagedacht? "Toch wel. Ik heb het al eens eerder gezegd en ook in de brochure vermeld, dat ik in de godsdienstles eens opmerkte dat ik me niet kon voorstellen dan een mens (Maria) een god (Jezus) kon baren. Waarop de jezuïet-docent met een vermanende glimlach zei: 'Dan ben jij een nestoriaan'. Dat ben ik sindsdien altijd gebleven, en een ariiaan trouwens ook. En daarbij ook pelagiaan, want ik

ben tegen de erfzonde en voor de vrije wil." (Voor niet-insiders even een stukje kerkhistorie. Arianisme is de als ketterij veroordeelde theorie dat Jezus Christus als door God geschapen schepsel de aangenomen zoon van God is, in wezen dus niet gelijk aan de Vader. Had aanhangers van de 4e-7e eeuw. Nestorianisme is de als ketterij veroordeelde theorie dat de persoon van Jezus Christus een goddelijke en menselijke natuur heeft, waarbij de laatste de nadruk moet krijgen. Aanhangers van de 4e eeuw tot heden. Pelagianisme is de als ketterij veroordeelde theorie die de erfzonde ontkent en aan de menselijke wil dus de vrijheid toekende om het goede te doen. Veroordeeld op aandringen van Augustinus op het concilie van Carthago in 418. Aanhangers tot op de huidige dag, al beweert hersendeskundige Swaab nu iets anders).

"Ik denk dat ik niet de enige 'ketter' ben. En ik denk ook dat niet alleen Mariënburch, maar de kerk als geheel een prachtig gezelschap is van de meest uitgelezen ketterijen! En toch zeggen al die ketterijen ook een deeltje van De Waarheid. Daar dient ruimte voor te zijn, zoals nu de protestanten, zij het met veel discussie, ruimte laten aan dominee Hendrikse om aan te tonen dat je kunt geloven in een god die niet bestaat, in de zin dat de aarde bestaat. Zal ik zijn nieuwe boek eens recenseren?" (zie blz. 19 – Red.)

Maar veel ketterijen zijn toch wel gewoon veroordeeld. "Zeker, maar hoe gaat dat? Er komt een stel theorieën op tafel, eentje wordt er aangehouden en de rest wordt van tafel geveegd. Ook al hebben die een wezenlijk onderdeel van het geloof geraakt. En de hele kerk moet dan die ene volgen, dat wordt de wet. Het is eigenlijk erg orthodox-joods, wettisch dus. Dat doen orthodoxe joden ook, heel strikt de wet volgen, zij het dan vooral in het praktisch handelen en minder in geloofszaken. Zo gaat dat. Niet dat dit niet gerespecteerd dient te worden. In de kerk hanteren de 'diehards' het geloof ook zo, wettisch dus. Dat Vaticaanse stuk uit 2000, *Dominus Jesus*, over het letterlijk moeten geloven van wat in de geloofsbelijdenis staat, is zoiets. Daar krijg ik koude rillingen van."

Een dergelijke benadering van geloofszaken is ook terug te vinden in een blad als het *Katholiek Nieuwsblad*, dat volgens een commentaar van hoofdredactrice Mariska Orbán (het 'brutale, biddende blondje', volgens de titel van haar recente boek, of ook wel het 'lefgozertje met diepgang' volgens *Trouw*) het 'echt katholieke geluid' laat horen, dat 'zo heerlijk haaks staat

op de snelle, oppervlakkige emocultuur van de geseculariseerde samenleving'. Zij stelde vast, dat de bezoekers van het jongste Mariënburgcongres 'allemaal grijs en (hoog)bejaard' waren, en dat volgens voorzitter Jurgens de jongeren verstek lieten gaan omdat die 'geen zin zien in het trekken aan een dood paard'.

Wat is dat dode paard?

Jurgens: "Ze liet wel mijn volgende zin gewoon weg, namelijk dat ikzelf het nog best de moeite waard vind om dat te doen. En dat dode paard is de hele kerkelijke structuur. Dat de kerk niet in staat blijkt zich aan te passen aan moderne vormen van geloofsbeleving.

Die hoofdredacrice heeft het over een 'duurzaam' geloof. Dat is een soort ecologische theologie. Het gaat echter niet om het geloof, het gaat om de hedendaagse beleving van het geloof. Daarover heb ik de afgelopen drieënhalf jaar veel geleerd. Ik heb veel mensen ontmoet die, net als ik, bezorgd zijn voor wat hun in de kerk dierbaar is. Goed volk om mee om te gaan. Het is bemoedigend om dat te kunnen vaststellen."

"Dat Vaticaanse stuk uit 2000, Dominus Jesus, over het letterlijk moeten geloven van wat in de geloofsbelijdenis staat, is zoiets. Daar krijg ik koude rillingen van."

Wat zou Jurgens gezegd kunnen hebben bij dit gebaar, dat hij maakte tijdens zijn afscheidsrede? Bedenkt u een tekstje als citaat onder deze foto?!

FOTO: MV/LVG

Enkele dagen voordat het bisdom de San Salvatorgemeenschap uit haar kerk wegjoeg.

FOTO: THIJSEN

SAN SALVATOR IN BEWEGING

Op 6 november 2011, 10.30 uur, werd de eerste liturgische viering gehouden van de zelfstandige San Salvatorgemeenschap in Den Bosch, die kort tevoren door het bisdom uit haar kerk was gezet. Zij had een nieuw onderdak gevonden in de aula van het Dagcentrum in de wijk Orthen in Den Bosch. Er waren 240 aanwezigen en maar 180 zitplaatsen; de Orthense Harmonie had in alle vroegte nog veertig klapstoelen gebracht. Een parochiaan, lid van het parochiebestuur, vertelt de voorgeschiedenis.

Op 3 september kregen we een brief van het bisdom 's-Hertogenbosch met de mededeling dat hulpbisschop R. Mutsaerts met ingang van 1 november 2011 was benoemd tot waarnemend pastoor/administrator van de parochie San Salvator. Onze bloeiende parochie met 206 actieve vrijwilligers en 21 werkgroepen! Waar we in de liturgie niemand uitsluiten. Iedereen is welkom. Iedereen is gelijkwaardig, mannen en vrouwen, leken en priesters, hetero's en homo's, gehuwde en gescheiden mensen. Het gaat ons om mensen, niet om regels, zo heeft Jezus van Nazaret het voorgeleefd. Het evangelie staat er vol van. Dat is voor ons dus geen ontrouw aan de katholieke identiteit, maar haar wezen. Hoe de nieuw benoemde daarover denkt, wisten we. Toen hij nog

pastoor in Heeze was, schreef hij een stukje op zijn weblog naar aanleiding van een viering van liefde en trouw voor twee vrouwen, in augustus 2009 in onze kerk. De woorden hakten er in:

"In de San Salvatorkerk in Den Bosch is een homohuwelijk gesloten. Nou ja, gesloten is er natuurlijk niks, ingezegend evenmin en sacramenteel gebeurt er daar sowieso nooit iets. De San Salvatorkerk is al lang uitgeleverd aan de heidenen. Wekelijks worden er in deze Bossche kerk bizarre toneelstukjes opgevoerd. (...) Er zal best een publiek voor zijn, maar Gods Zoon komen we er niet meer tegen. De Acht Meibeweging is inmiddels ter ziele. Het zal de San Salvatorgemeenschap niet anders vergaan."

Wat onze nieuwe pastoor kwam doen was duidelijk. Hoe het tij nog te keren? Om te beginnen vroegen wij per brief om de benoeming ongedaan te maken van iemand die met zo'n doel pastoor wordt. Een pastoor moet draagvlak hebben in zijn parochie, dat is een canoniekrechtelijk vereiste. En wij vroegen om een gesprek. Wij kregen ten antwoord dat de bisschop onze argumenten niet deelt, dat het om een rechtsgeldige benoeming gaat en dat een gesprek niet aan de orde is.

Toen was er de persconferentie op 5 oktober. De bemoediging die dat opleverde! Onze mailbox raakte overbelast, we ontvingen prachtige brieven van sympathisanten en handtekeningenlijsten van geloofsgemeenschappen uit het hele land. Natuurlijk hoopten wij dat er nu een dialoog zou kunnen komen met het bisdom. Maar toen Mutsaerts het 'gesprek', dat het parochiebestuur op 27 oktober uiteindelijk met hem had, opende met de woorden: 'Wat komen jullie eigenlijk doen? Jullie zijn toch tegen mij?' was het pleit snel beslist. Een week later, op 3 november, vond de overdracht plaats van administratie en sleutels aan het nieuwe interim-kerkbestuur, bestaande uit twee jeugdige stafmedewerkers van het bisdom. Met niet eens verholen triomf kondigden die aan dat zij nieuwe sloten gingen laten zetten op de kerk en het parochiecentrum.

Onze oproep op 15 oktober tijdens het Marienburgcongres om steun voor de opstart van onze nieuwe zelfstandige geloofsgemeenschap heeft meer dan 1000 euro opgeleverd. Geweldig! Heel hartelijk dank!

Wilt u ons ook steunen? Ons rekeningnummer is: 60 40 713 t.n.v. de Vereniging San Salvator in Beweging te 's-Hertogenbosch.

Haar riante woning in Maasbracht is voor Ria Oomen tevens het actiecentrum van haar bezigheden in de landelijke en Europese politiek. Als lid van het Europees Parlement is uiteraard Brussel voor haar de plek van overleg en planning ten behoeve van alle burgers binnen het Europees samenwerkingsverband. Niet ver daarvandaan, in Sint Joost, aanschouwde Ria Ruijten als oudste van drie kinderen in 1950 het levenslicht. Daar is dan alles nog landelijk en overzichtelijk. Het verenigingsgebouw dient tevens als kerkruimte. Daarin wordt zij gedoopt.

Ze beleeft een verzorgde, liefdevolle jeugd, waar de ouders in de opvoeding het harmoniemodel hanteren. Dus geen krampachtig gedoe, maar soepel met elkaar optrekken en alles bespreken.

Zo krijgt ze in het gezin al gauw sociale vaardigheden bijgebracht. Dat geldt ook ten aanzien van het dorpsgebeuren. Als administrateur van beroep verzint vader een eervol trucje om geld bijeen te krijgen voor de te bouwen kerk. Met het verzoek aan de goegemeente om het centenbedrag op de giro – het bedrag achter de komma – op de bouwfondsgiro over te maken, wordt het gezin Ruijten ineens een werkplaats voor dat goede doel. Ook kleine Ria, die dan nog amper een pen kan vasthouden, wordt ingeschakeld om stapels acceptgirokaarten met de hand te beschrijven om ze daarna in de talloze brievenbussen te laten belanden. Een waar monnikenwerk, maar zinnig vanwege het sociale doel. Zo krijgt ze al vroeg ingegeven om gezamenlijk een zinvolle klus te klaren ten behoeve van de gemeenschap.

AANDACHT VOOR DE NABIJE OMGEVING

LICHTGEWICHT

Na de lagere school gaat ze per fiets naar de mulo bij de Ursulinen in Echt. Hoewel lichamelijk echt een lichtgewicht – de ouders zijn bang dat ze van de fiets waait – ontpopt ze zich al snel tot een leerling die naar voren wordt geschoven wanneer er een officieel woordje gezegd moet worden. Het is duidelijk: sociale vaardigheden en makkelijke omgang met mensen zitten haar in het bloed. Dit talent ontwikkelt ze verder in haar vervolgstudie, een HBO-opleiding in Eindhoven, waar ze public relations, voorlichting en communicatie in haar pakket heeft. Intussen is architect Stephan Oomen haar uitverkorene geworden. In 1970 treden ze in het huwelijk. “Ja, wat dacht je: in de katholieke kerk, en zelfs mooi in het wit. Want in het niet-wit gaf je als bruid in het dorp nog altijd stof tot heel wat gebebbel”, voegt ze er *smilend* aan toe. Stephan overleed helaas al in 2009, ze hebben geen kinderen.

BEDRIJFSCULTUUR

Haar carrière begint ze als secretaresse in de functie van Public Relations, voorlichting en communicatie in verschillende Limburgse bedrijven, zoals op de papierfabriek in Roermond en bij de Provinciale Limburgse Electriciteitsmaatschappij. Hier maakt ze kennis met het arbeidsklimaat en met de wijze waarop van hogerhand met de belangen en rechten van de arbeiders wordt omgegaan. Gedwongen ontslagen zijn helaas soms noodzakelijk. Maar de vraag is of er wel goede procedures zijn en of die procedures ook menswaardig worden afgehandeld. Zo raakt haar hart steeds meer betrokken bij de sociale bedrijfscultuur.

In die bewegende jaren krijgt ze in 1974 te maken met Jan Heijmans, de aalmoezenier van Sociale Zaken, tevens lid van de Tweede Kamer. Hij is bezig om vanuit de katholieke ethiek het

Ria Oomen: "Ik beschouw het als een erezaak dat ik als volksvertegenwoordiger belangen van mensen mag behartigen."

FOTO: MV/EO/ARCH

sociaal-maatschappelijk beleid in het Limburgse bedrijfsleven een duidelijk gezicht te geven. Hij zegt: "Ria, je hebt zoveel talenten, we hebben je hard nodig, je moet de politiek in." Dat is het bewuste duwtje. Zo komt ze al gauw in het kringbestuur van de toenmalige KVP in Limburg en ze concentreert zich op de stimulering van het politieke denken van de jongeren.

TWEDE KAMER

Mede door een enthousiasmerende verkiezingscampagne wordt ze in 1981 in de Tweede Kamer gekozen. Daar, in de CDA-fractie, begint het grote werk. Ze krijgt Sociale Zaken en Milieu in haar portefeuille en heeft als zodanig met alle facetten van het politieke spel te maken. Waar moet ze beginnen, wat is de volgende stap? Innerlijke drijfveer is haar hartstocht om de wereld te veranderen, in die zin dat het beter moet worden voor alle mensen, te beginnen kortbij. "Hierbij moet je oog hebben voor de positie van de zwaksten; hoe gaat men om met mensen die anders zijn, mensen die niet meekomen. Ook al kan iemand niet goed uit de voeten, dan kan hij of zij nog best intelligent zijn en handjes hebben waarmee iets kan", zegt ze met volle overtuiging. "Het is schrijnend en verkeerd dat je mensen voor het gemak al te gauw vanwege hun handicap de arbeidsongeschiktheid injaagt en ze daardoor als duur, lastig en onbruikbaar degradeert. Zo ga je niet met mensen om!"

EUROPEES PARLEMENT

In 1989 stroomt ze vanuit de Tweede Kamer door naar het Europees Parlement. Maar ook dan heeft ze nog veel te doen in de partij.

"De politiek, alle partijen, dachten in de jaren negentig dat

wanneer de markt maar draait de samenleving functioneert. Aandeelhouderswaarde was de heilige koe, maar die aandeelhouder organiseert de samenleving niet. De sociale markteconomie ordent, dat is de katholieke sociale leer waarbij mens, middelen en kapitaal het samen moeten doen. Het is ook de nieuwe uitdaging voor dit decennium. Aandacht ook voor de kleinste omgeving in plaats van in alles schaalvergroting nastreven. In een globaliserende trend, in een wereld waarin we als kleine lidstaten enkel met de samenwerking in Europa onze burgers kunnen dienen, is aandacht voor de nabije omgeving extra belangrijk." Hoe kunnen we elk individu meer betrekken bij de leefbare samenleving? Dat blijft de vraag, ook voor de geloofsgemeenschappen. Ze vraagt zich bezorgd af: waar is de spiritualiteit van de katholieke kerk in ons Europees vormingsproces?

Ook binnen het CDA is men bezig met herbronning. Tijdens de industriële revolutie van de voorbije eeuw heeft de kerk in haar encyclieken 'Rerum Novarum' en 'Quadragesimo Anno' toch verstandige dingen gezegd die ook nu nog deels naar vakbondstermen zinnig vertaald kunnen worden, om de waardigheid van de mens te beschermen.

TOCH OOK HOOP

"Onze paus, Joseph Ratzinger, een heel intelligente man toch, heeft in het verleden goede ideeën ontwikkeld die het overwegen waard zijn. Waarom neemt hij nu in zijn prominente positie niet het voortouw om een stimulerende rol te spelen voor een herdefinitie van de rol van de mens in de moderne samenleving? Ik word verdrietig van de opvattingen van de Rooms-Katholieke Kerk over de positie van de vrouwen en ook op het terrein van het celibaat zou ik vernieuwing wensen. De leegloop in de kerken is iets waarover ik echt bezorgd ben. Toch is er ook hoop. Ik zie om me heen dat jonge mensen, die niet intens opgevoed zijn met het rooms-katholieke geloof, bij de geboorte van hun kind zelf aan de slag gaan met het invullen van de doopplechtigheid. We moeten meer ons best doen om de liturgie en de sacramenten, die toch zoveel vreugde en levensverdieping geven, onder de mensen te brengen. Het sacrament van de zieken, de liturgie bij een overlijden, bieden zoveel troost."

"Werken aan het welzijn van mensen gebeurt ook altijd kortbij. Zo ook in onze provincie. België

KERSTBUFFET

Half oktober jl. was het weer zover, de jaarlijkse bisdom-emeriti-dag, trefdag van grijze, eerwaarde, zeereerwaarde en zelfs enkele hoogerwaarde bollen. Ter verpozing was er dit keer een inleiding over de Sociale Leer van de Rooms-Katholieke Kerk. Vanouds wordt die wereldwijd geroemd. Omdat de roem van diezelfde kerk momenteel een weinig taant, waren mijn oortjes bij deze gelegenheid extra gespist.

Laat ik u nu alvast zeggen: na de uitleg moest ik er, samen met alle aanwezigen, toch weer van harte U tegen zeggen, tegen die Sociale Leer van onze kerk. Maar ik wil nu alvast ook graag kwijt dat ik na afloop niettemin met een enorme kater naar huis ben gegaan. Hoe dat zo?

Na de gebruikelijke openingsrituelen zetten we ons voor de inleiding. Met verve etaleerde onze geleerde inleider, aan de hand van het 'Compendium van de Sociale Leer van de Kerk' (2004), geweldige adviezen van onze kerk aan de internationale gemeenschap, aan afzonderlijke staten, aan verenigingen van alle soorten en maten, tot aan elk afzonderlijk individu toe. Adviezen namelijk hoe optimaal van dienst te kunnen zijn aan een menselijke, solidaire samenleving, in het groot en in het klein, dichtbij en veraf. Het etaleren van al deze fonkelende kerkelijke raadgevingen was voor mij alsof er een heerlijk kerstbuffet, warm en koud, werd aangedragen en uitgestald...

Om u er ietsje van te laten meeproeven: zo vertelt uw en mijn kerk in hoofdstuk 4 van het 'Compendium' van welke basisbeginselen je het best kunt uitgaan om tot het goed functioneren van een samenleving te komen. Dat liegt er niet om: ben vooral gericht op het welzijn van ieder die met die samenleving gemoeid is. Zorg in verband daarmee voor een "universele bestemming van de goederen". Dus niet de één alles en de ander niks. En, ja dat ook, wat mensen aan de basis zelf kunnen regelen, laat ze dat vooral zélf doen en blijf er als overheid met je vingers af...! Schitterend toch? ... En dit is nog maar een gedeelte van het buffet.

Er kwam nog veel meer op tafel, zoals de loftrumpet op arbeid waarin mensen ook echt hun waardigheid kunnen beleven. En niet te vergeten, in hoofdstuk 8, dat hartstochtelijk betoog van de kerk voor moreel leiderschap, enz. Werkelijk een kerstbuffet van spijs en merg, van uitgelezen wijnen!

Na afloop was er ruimte voor vragen. Er kwam niet veel. Een enkele vraag, o.a. over de huidige perikelen in de Europese Unie. Er restte nog één minuut voor een laatste vraag. Ik kon niet blijven zitten en zei: "Wat ben ik toch gelukkig om bij zo'n kerk te mogen behoren met zo'n sociale leer. Maar hoe komt het nou dat momenteel uitgerekend deze, onze, kerk als een van de meest asociale instellingen wordt beschouwd?" De inleider praatte er zich wel uit, maar op een manier waarbij je zag dat hij er zelf niet in geloofde. Toen we de zaal verlieten, zei zowat iedereen tegen me: "Wat jij vroeg, dat had ik eigenlijk ook willen vragen." Ik had de andere dag nóg last van dit kerstbuffet.

Huub Schumacher

en Duitsland liggen op een steenworp hier vandaan. Er is veel grensverkeer, met name van pendelende werknemers. Dan krijg je te maken met werkomstandigheden en sociale voorzieningen die in elk land anders zijn, arbeidsvoorwaarden en dergelijke. Ik beschouw het als een erezaak dat ik als volksvertegenwoordiger belangen van mensen mag behartigen. Ja, het is een heel drukke job, maar iets dat je met plezier doet is nooit zwaar."

Zo werkt ze intussen al meer dan twintig jaar in het Europees Parlement. Sinds kort heeft ze daar een regionale collega erbij gekregen in de persoon van het Limburgse PVV-boegbeeld Laurence Stassen, afkomstig uit Echt. Samen kunnen ze nu dus als regionaal span degelijker voor de dag komen om in Brussel spijkers met koppen te slaan. "Helaas vormen we geen spannend koppel. De collega's van de PVV doen niet mee in het Europese debat. Dat is echt jammer."

In de rubriek 'Op de Keper' publiceert Mariënborg bijdragen van eenieder aan een discussie over iets in de R.-K. Kerk waarvan hij/zij vindt dat daar nog wel eens een hartig woordje over te zeggen valt. Dat kan zowel theoretisch als praktisch zijn, van erfzonde tot drie-eenheid, van genade van bijstand tot verrijzenis, van de vrouw als priester tot eucharistische oecumene, you name it! Om iedereen de kans te geven van haar/zijn hart geen moordkuil te hoeven maken, ondertekenen wij deze bijdragen steeds met een symbolisch pseudoniem: Cultivator. Met een cultivator wordt een stuk landbouwgrond losgewoeld waarna het wordt geploegd en ingezaaid. – Redactie

WORTELS EN DE HOOFDLETTER 'J'

Het doet mij genoeg dat de redactie mij een plaatsje gunt in 'Op de Keper' om mijn vraag aan mijn medelezers voor te leggen. Wat is mijn geval?

Onlangs werd bij de uitgave 'Rkkerk.nl' van de kerkprovincie een apart katern bijgesloten: 'Dag van het Jodendom'. Deze dag zal op 17 januari 2012 gehouden (gevierd?) worden. De Utrechtse hulpbisschop Herman Woorts schrijft daarin onder meer: "We hopen dat de komende Dag van het Jodendom er aan mag bijdragen dat Joden en christenen hun onderlinge band verrijkt mogen weten."

Mijn vraag is nu: waarom wordt in dat hele katern 'Joden' met een hoofdletter geschreven en 'christenen' met een kleine? Het zijn toch in beide gevallen aanhangers van een godsdienst? Welk streepje hebben de joden voor? In Van Dale vind ik nergens een hoofdletter, noch bij 'jood', noch bij 'joods' of 'jodendom'. En ook het 'Groene Boekje' kent in regel 16.M kleine letters toe aan religieuze stromingen en aan daarmee verbonden samenstellingen, afleidingen en beoefenaars. Waarom dan toch die hoofdletter?

Zou het kunnen komen van onze wortels? Je hoort en leest immers vaak dat onze westerse beschaving 'joods-christelijke wortels' heeft. Het dreigde zelfs in de Europese grondwet te worden vastgelegd. Ik ben zo vrij om dat van die wortels te betwijfelen. In het Tweede Testament van de Bijbel zien we namelijk dat de christenen al in het prille begin de joden achter zich gelaten hebben. En laten we eerlijk zijn: wat heeft de huidige westerse beschaving nog van het jodendom overgehouden? Zelfs hun basisboeken, de Bijbel, zijn bij christenen en joden niet hetzelfde. Het christendom is naar mijn mening volledig weggegroeid uit de joodse religieuze cultuur, het is doorontwikkeld, heeft het joodse monotheïsme verder uitgebouwd en is uiteindelijk bij de drie-eenheid uitgekomen.

Dat brengt mij tot de conclusie dat de westerse beschaving geen joods-christelijke wortels heeft en nooit heeft gehad. Wel zijn de christenen en daarmee de westerse beschaving in de Griekse en Romeinse wereld groter gegroeid en we zouden nu dan ook beter kunnen spreken van 'onze hellenistisch-christelijke wortels'. Met een kleine letter! Mijn conclusie wordt gesteund door de invloedrijke Amerikaanse historicus en hoogleraar Simon Schama, die in een NRC-interview (3 nov. jl.) liet optekenen: "Wilders heeft gezegd dat het land een joods-christelijke cultuur heeft. Totale onzin... joods-christelijk is een oxymoron (stijlfiguur die een nauwe verbinding bevat van twee tegengestelde begrippen – Red.), het betekent niets, want het bestaat niet."

Wat niet hoeft weg te nemen dat een 'Dag van het Jodendom' heel zinnig kan zijn. Misschien daarna dan ook maar eens een 'Dag van het Christendom'.

Cultivator

Karakteristiek is de kleinschaligheid, het persoonlijke karakter, de behoefte aan een doorleefd geloof in deze tijd en pastorale nabijheid.

KLEINE GELOOFSGROEPEN

Onder de titel “Mobiele Kerken” vond begin november in Utrecht een symposium plaats over kleine geloofsgroepen. De algemene aanleiding voor dit symposium was het feit dat die groepen in West-Europa steeds vaker ontstaan. Dit wordt mede veroorzaakt door samenwerking en samenvoegingen tot een nieuw type parochie, waarin voor zulke groepen een bijzondere plaats wordt weggelegd.

Dit type geloofsgroepen kent verschillende benamingen, zoals *small christian communities*, *kleine geloofsgroepen*, *online-communities*, *huisgemeenten*, *huiskerken*, *huiskamervieringen*, *kleine kernen*, *kleine geloofsgemeenschappen*, *bezielde verbanden*, *bijbel- en leesgroepen*. Het mobiele, persoonlijke karakter van deze geloofsgroepen laat zich niet zo direct in de gevestigde instituten vatten. Karakteristiek ervoor is de kleinschaligheid, het persoonlijke karakter, de behoefte aan een doorleefd geloof en pastorale nabijheid. Het zijn geen gespreks- of discussie-

groepen, het gaat niet om het bespreken van leerstellingen, maar om uitwisseling van ervaringen.

Verder bestaat er lang niet altijd een formele band met de bestaande parochie. Op sommige plaatsen ontstaan zelfs spanningen en kleine schisma's tussen de oude parochiekerken en deze nieuwe bewegingen. Een recent voorbeeld hiervan is de San Salvatore parochiegemeenschap in Den Bosch. (Zie ook blz. 9 – Red) In de kern gaat het bij mobiele kerken om geloofsopbouw en geloofsverdieping in aansluiting op deze tijd. Het is ook een vorm van *aggiornamento*, van een poging tot aansluiting van het geloof, de geloofsinhoud aan deze tijd. Iets wat de Mariënbuurgvereniging bijvoorbeeld ook beoogt met haar Credo Campagne rond de geloofsbelijdenis van de Rooms-Katholieke Kerk. Het symposium in Utrecht nam daarbij uitdrukkelijk als vertrekpunt dat het gaat om kleine geloofsgroepen/mobiele kerkgemeenschappen, zowel *binnen* als *buiten* de bestaande kerken of parochieverbanden.

Belangrijk voor een goede ontwikkeling van de kleine geloofsgemeenschappen is dat zij niet direct en per se institutioneel ingekaderd worden in kerk- of parochieverband.

De Kerk heeft vaak een wantrouwen, veelal ingegeven door angst voor de huidige individuele en vloeibare cultuur, waarin beleving, emotie en uitwisseling van ervaring voorop staan. Angst voor verlies van het zuivere geloof, voor verlies van eenheid, voor verlies van controle. Een angst die leidt tot een overbenadrukking van orthodoxie, leerstellingen en kerkorde. Naast de meer algemene was er ook een meer concrete aanleiding voor het symposium, namelijk de presentatie van het boek *'Kleine geloofsgroepen – wegen naar een vitale parochie'* van de Werkgroep Congres Nieuwe Bewegingen.

Sake Stoppels, protestants theoloog aan de VU-Amsterdam en lid van de PKN-Nootdorp baseerde zich in zijn voordracht op protestantse ervaringen met kleine geloofsgemeenschappen.

Met handoplegging installeren de gelovigen van de Nijmeegse Boskapel-gemeenschap hun nieuwe pastor.

FOTO: JAN VAN LIEROP

De kleine groep heeft in de protestantse traditie vanouds een belangrijke plek. Ook nu is er veel aandacht voor kleinschalige verbanden binnen de kerkelijke gemeenten, vooral vanwege hun opbouwwaarde.

Hij vroeg zich af of kerkelijke leiders anderen waarachtig kunnen stimuleren deel te gaan uitmaken van een kleine groep als ze daar zelf niet in voorop gaan. Er ontbreekt bovendien in deze kleine groepen vaak een (cognitief) leerklimaat, waardoor een proces van zwerfsteen naar bouwsteen, mede door het ontbreken van een relatie met het grote geheel, niet tot stand komt.

De Tilburgse theoloog Jozef Wissink belichtte de kleine geloofsgroepen vanuit katholiek perspectief. Hij vroeg zich af of ze noodzaak en oplossing zijn. Zijn antwoord: ze zijn absoluut noodzakelijk, maar lossen niet alles op.

Dat de nieuwe bewegingen nu zo actueel zijn, hangt ook samen met de tijdsfactor. Enerzijds is er sprake van *individualisering* en anderzijds van *schaalvergroting*, *collectieven*. Deze laatste kunnen ook niet alles meer regelen en hebben geen monopolie

meer. De clientèle komt niet meer zo opdagen in de kerk. Ten aanzien van de individualisering waarschuwt Wissen ervoor dit verschijnsel niet louter negatief te waarderen. Juist het proces van zelfredzaamheid zorgt ervoor dat het individu mee kan gaan in een sociaal proces van communicatie, zowel de overweldigende *digitale communicatie* als de *sociale media*. Er zijn zelfs online-communities. Kleine groepen als deel van de parochie is op zich goed, maar maak er geen dogma van, zei Wissink. Er is dan wel een doorgeven van de traditie naar de jongeren gaande, maar 'ik kan nog geen parochies voor ze vinden', zei hij. Er zijn (nieuwe) plekken nodig waar die kleine groepen hun geloof goed moeten kunnen beleven.

Mede door de presentatie van het nieuwe boek *'Kleine geloofsgemeenschappen – wegen naar een vitale parochie'* kreeg het symposium op het eind nog een hoog kerkelijk-hiërarchisch gehalte. Eerste exemplaren van het boek werden namelijk uitgereikt aan J.G.M. van Burgsteden, hulpbisschop van Haarlem-Amsterdam, referent voor de kerkelijke bewegingen en nieuwe gemeenschappen en auteur van het voorwoord. En aan Dr. Everard de Jong, hulpbisschop van Roermond en in de Nederlandse bisschoppenconferentie verantwoordelijk geweest voor catechese, onderwijs en jongeren; hij schreef de inleiding. Het was ook deze bisschop die in zijn dankwoord de hoop uitsprak dat het tot een goede samenwerking tussen bisdom, parochie en kleine geloofsgemeenschappen zou komen. En hij voegde daaraan toe dat het hopelijk niet zo zou gaan als in het bisdom Den Bosch en de San Salvator-parochie aldaar. Hij sprak van een scheiding tussen *bovenwereld* en *onderwereld*.

Loyale ondersteuning, ruimte en gastvrijheid, door bisschoppen te geven aan kleine geloofsgemeenschappen, komen niet van de grond als bisschoppen kleine en vitale mobiele geloofs- en parochiegemeenschappen in hun zoektocht blijven normeren aan het kerkelijk recht, ze als dissident beschouwen en, ja, zelfs buiten de kerk en het kerkgebouw plaatsen. Zo elkaar aanduiden en tegemoet treden vormt een slecht klimaat voor de ontwikkeling van die kleine geloofsgemeenschappen.

De auteur is spiritueel begeleider, trainer/coach en organisatieadviseur.

Open brief aan de paus over seksueel machtsmisbruik

ONKRUID TUSSEN HET GRAAN

Geachte paus Benedictus XVI,
op 19 maart 2010 hebt u een Pastorale Brief gestuurd naar alle katholieken in Ierland, naar aanleiding van de onthullingen over seksueel machtsmisbruik door kerkelijke ambtdragers en andere leden van de kerk in Ierland. Als Werkverband dat studie maakt van de Rechtscultuur in onze Kerkgemeenschap (WRK), hebben wij uw brief met belangstelling gelezen, en wij voelen behoefte op enkele zaken te reageren.

Wij doen dit omdat we uw brief ook een beetje beschouwen als gericht aan de hele wereldkerk, en dus ook aan de kerk in ons land. Het gaat immers over een problematiek die, helaas, ook elders speelt of kan gaan spelen.

Bij deze reactie willen we er rekening mee houden dat een pastorale brief een eigen genre is: een onderwerp wordt niet breed en uitputtend behandeld, en de inhoud wordt niet aan de hand van strenge systematisch-theologische criteria beoordeeld. Onze reactie gaat bovendien, zoals u al lezend zult merken, niet in op alle punten die in uw brief aan de orde komen – wij selecteren enkele zaken die ons vanuit onze eigen invalshoek hebben getroffen, namelijk die van de kerkelijke rechtsorde en het al of niet goed functioneren daarvan.

STEVIGE TAAL

Allereerst moet gezegd worden dat wij respect hebben voor de moed om in uw brief zo publiekelijk pijnlijke misstanden te erkennen. Vooral valt daarbij op dat niet alleen de individuele plegers van seksueel machtsmisbruik in het beklagdenbankje komen te staan, maar ook de

kerkelijke autoriteiten die dit seksueel machtsmisbruik hadden moeten voorkomen of minstens krachtadiger hadden moeten optreden. U gebruikt daarbij stevige taal: “zondige en misdadige handelingen”, “inadequaate antwoord hierop van de kant van de kerkelijke autoriteiten”, “misplaatste zorg om de goede naam van de kerk”, het niet opleggen van “de geldende canonieke straffen”, en de “inadequate procedures om de geschiktheid te bepalen van kandidaten voor het priesterschap en het religieuze leven”. Zulke dingen te moeten schrijven over het falen van uw collega-bisschoppen zult u als heel pijnlijk hebben ervaren.

Wat ons betreft had u dit requisitoir nog kunnen afronden met de constatering dat dit schandaal eens te meer bewijst dat onze kerk in haar geheel, en niet alleen in een aantal gevallen van individueel falende leden, een door zonde getekende kerk is. In dit geval en in andere gevallen is onze kerk eerder medeschuldige dan medeslachtoffer, wij hebben zelf en gezamenlijk het onkruid tussen het graan gezaaid. Namens de kerkgemeenschap brengt u schaamte, spijt en meeleven tot uitdrukking, maar we missen het woord *excuus*.

In uw analyse van de toestand in Ierland besteedt u ook enige aandacht aan de geschiedenis. U roept de leraren op zich de “edelmoedige, vaak heldhaftige bijdragen” te herinneren die voorbije generaties hebben geleverd aan kerk en mensheid, en u hoopt dat die herinnering hen in de toekomst zal inspireren. Zo’n suggestie is mooi en zinvol, maar is naar ons idee wel wat zwart-wit: ook in het verleden hebben leden van onze kerk gefaald en zich misdragen, en lang niet iedere ‘voorvader’ is een navolgenswaardig voorbeeld geweest. Maar zelfs al zou men kunnen terugblikken op een onberispelijk verleden, dan klemmt nog meer de vraag wanneer en waardoor er dan, enkele decennia geleden en zo onvoorzien, zo’n ‘verval’ is opgetreden. U reikt ons in uw brief twee oorzaken aan: er hebben snelle veranderingen plaatsgevonden en er is secularisering opgetreden. Zulke algemene stellingen helpen ons niet veel verder. Niet elke verandering, snel of langzaam, is natuurlijk een verbetering, maar zonder voortdurende vernieuwing kan

een kerk niet de eigentijdse en levende kerk zijn waartoe ze geroepen is. En soms zal een hoog tempo van vernieuwing en verandering nodig zijn omdat er achterstanden zijn in te halen. En wat secularisering betreft: voor ons heeft die niet alleen een negatieve inhoud. Secularisering heeft ook te maken met vooruitgang en emancipatie, met verduidelijking van posities, met een helder en werkbaar onderscheid tussen wat aan de keizer toekomt en aan God.

U vult uw analyse ook nog verder in door erop te wijzen dat vroegere geloofspraktijken zijn verwaarloosd, bijvoorbeeld "de veelvuldige biecht, het dagelijks gebed en de jaarlijkse retraite". Met alle respect voor deze praktijken: heeft het verwaarlozen daarvan echt, in een duidelijk aan te geven periode en met een specifieke intensiteit in Ierland, het klimaat geschapen waarin seksueel machtsmisbruik extra kansen kreeg? En is het realistisch te verwachten dat het herstel van deze praktijken seksueel wangedrag effectief zal tegengaan? Is de individuele bekering van 'zondaars' het enige medicijn?

KATHOLIEKE OORZAKEN

Wij denken dat het ook goed is te kijken naar mogelijke structurele oorzaken, en ons de vraag te stellen of er misschien ook specifiek 'katholieke' oorzaken en condities zijn die een voedingsbodem zijn voor seksueel machtsmisbruik. Op twee punten willen wij hier kort ingaan.

Een opvallend fenomeen in onze rooms-katholieke kerkgemeenschap is het bestaan van allerlei nogal gesloten visies en systemen. Te denken valt allereerst aan de sterk hiërarchische kerkstructuur, waarin vrijwel alle zeggenschap en verantwoordelijkheid – zowel bestuurlijke als morele – berust bij een klerikale, duidelijk van de 'gewone kerkleden' onderscheiden beroepsgroep. Dat wordt dan vertaald in nogal strakke gezags- en gehoorzaamheidsrelaties. En de plekken waarin dit onderscheid sterk wordt beleefd, zijn ook fysiek vaak besloten leefwerelden: kloosters, seminaries, kostscholen, kerkgebouwen en andere locaties voor kerkelijke activiteiten. In deze beslotenheid kunnen zich gemakkelijker ongewenste toestanden en relaties ontwikkelen dan in open samenlevingen. Het is nogal ironisch dat uitgerekend groepsverbanden en leefwerelden waarin de onderlinge relaties onberispelijk en voorbeeldig zouden moeten zijn, nu als broedplaatsen van seksueel machtsmisbruik te kijk zijn komen te staan.

Een nog meer opvallend fenomeen in onze kerk is dat de overgrote meerderheid van ambtsdragers en andere leidende figuren krachtens wijding of geloften geacht wordt in seksuele onthouding te leven. Zeker in onze vrijere en 'geseksualiseerde' moderne samenleving, waarin bovendien de celibaatsregel voor priesters sterk wordt aangevochten, is dat geen eenvoudige opgave. Het is daarom heel begrijpelijk dat veel mensen zich afvragen of er een relatie is tussen seksueel machtsmisbruik en celibaat. misschien zoeken deze celibatairen een 'oplossing' voor spanningen of frustraties in intieme contacten met de

jonge mensen waar men in leven en werk mee te maken heeft: misdienaars en zangertjes, deelnemers aan kerkelijk jeugdwerk, pupillen op scholen, kostscholen en seminaries.

Dat er een verband zou bestaan tussen celibaat en seksueel machtsmisbruik is meer een kwestie van vermoedens en gevoelens dan een inzicht op basis van wetenschappelijk onderzoek, of van getallen en statistieken. En het feit dat de aangeklaagde priesters en kloosterlingen slechts een kleine groep zijn binnen het geheel, moet ons behoeden voor generaliserende conclusies. Maar het glashard ontkennen van elk verband is evenmin verantwoord, daarvoor zijn de getallen helaas te groot. Nader onderzoek is hier hard nodig, en

ingrijpende praktische conclusies mogen niet a priori worden uitgesloten.

MAATREGELEN TER PREVENTIE

Tot slot willen we een notitie maken over de regie bij het behandelen van klachten over seksueel machtsmisbruik. Als de Ierse (en andere) bisschoppen en religieuze overheden het zo lelijk hebben laten afweten, moeten we dan ook niet vragen of ze voldoende waren toegerust en begeleid? Dat bisschoppen en religieuze overheden inadequaat reageerden – uw eigen woorden – is maar al te begrijpelijk: de materie was delicaat en vrij onbekend, ze waren niet voorbereid op het crisismanagement dat op dit terrein van hen zou gaan worden verwacht, en de begrijpelijke wens om imagoschade en financiële rampen te voorkomen kon hen snel ertoe brengen deksels op doofpotten te plaatsen. Ze verdienen dus wel enig begrip als ze aanvechtbaar en onhandig optraden. Kan de 'Romeinse' begeleiding en regie bij deze gevoelige materie verbeterd worden? Het stemt tot voldoening dat nu aan bisschoppen en andere kerkelijke overheden hulp wordt aangeboden bij het opstellen van procedures voor klachtenbehandeling, en dat er sterk wordt aangedrongen op het loyaal met civiele overheden samenwerken in strafzaken. We zien ook het nut in van enige curiale aansturing van het bisschoppelijk beleid.

Dat in bisdommen aangelegde dossiers naar 'Rome' worden doorgestuurd kan dan ook nut hebben. Het bevordert het wereldwijd inzicht in de omvang van het probleem, en het kan helpen om tot een zoveel mogelijk gelijke behandeling te komen van zowel slachtoffers als daders – waarbij overigens de indruk moet worden weggenomen dat we toch de zaken zoveel mogelijk binnenskamers proberen af te wikkelen. Maar dit alles is eigenlijk nog niet meer dan medicatie nadat de ziekte is uitgebroken. Preventie zullen we hoog op de agenda moeten plaatsen, ook al zullen wij samen realistisch moeten erkennen dat in een zondige kerk met zondige mensen een waterdichte serie preventie maatregelen – in de vorm van betere selectie, vorming en begeleiding van mensen met speciale taken in de kerk – een illusie is. Naar ons gevoel heeft een grondige bezinning op mogelijke structurele oorzaken echter een minstens even hoge prioriteit.

Het valt niet mee paus te zijn in een periode waarin

het goede gezicht van onze kerk zo misvormd blijkt. Het tast zowel onze geloofwaardigheid als ons zelfvertrouwen aan. Deze open brief wil aantonen dat we uw verlegenheid en pijn delen, maar misschien kunt u ook iets doen met de notities die we u aanbieden.

Met de meeste hoogachting,
namens het *Werkverband voor de Rechtscultuur in de Kerken*,
Ruud Bunnik, voorzitter

– *Het Werkverband voor de Rechtscultuur in de Kerken (WRK)*, opgericht in 2004, zet in zekere zin het werk voort van de *Commissie Mensenrechten in de Kerk*, een werkgroep van de in 2003 opgeheven *Acht Meibeweging*. Het ziet zich als een 'comité van waakzaamheid' op het terrein van de kerkorde. Het acht zich, op basis van canon 212 van het kerkelijk recht, gerechtigd tot kritische analyses en opbouwende verbeteringsvoorstellen.

Het WRK is lid van het Europees Netwerk 'Kerk in Beweging', een samenwerkingsverband van kerkelijke vernieuwingsgroepen in een aantal Europese landen. Leden van het Werkverband zijn momenteel Herman Brinkhoff, Ruud Bunnik, Bert van Dijk, Ties van Kerkhoff en Peter van Kessel. Het contactadres luidt: Mr. P.J.Oudsingel 136, 6836 PT Arnhem.

– De Nederlandse vertaling van de brief van de paus is te vinden in: *rkkerk.nl*, serie *Kerkelijke Documentatie*, jaargang 38, mei 2010, blz. 5-14.

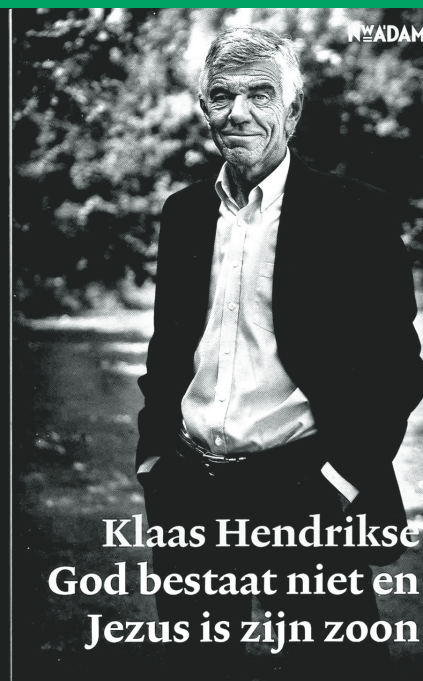
DE JEZUS-MYTHE WORDT DUIDELIJKER

Al eeuwen vóór Christus bestonden er mythen onder beschaafde volkeren over schepping, godheid, zoon-van-god, dood inclusief verrijzenis binnen drie dagen. Sinds de negentiende eeuw is het onderzoek gedaan dat ons deze grotere context heeft aangetoond, al was die bij de vroege christenen zelf zeer wel bekend. Het Jezusverhaal past in deze mythen, die ook zijn terug te vinden in 'mysterie-religies', zoals de Perzische inzake Mithras, populair in Rome in de tijd van Jezus.

Daarmee wordt voor mij het Jezusverhaal niet ontkracht, eerder versterkt. Maar omdat de kerk vroeg gekozen heeft voor een letterlijke uitleg, en er ook nog sinds de vierde eeuw een hele theologie aan heeft opgehangen (waaronder het Credo), zijn de meesten van ons opgevoed om het verhaal als waar te beleven. Hendrikse stelt dat zulke mythen niet de werkelijkheid 'verklaren', maar deze rechtvaardigen. Ze worden achteraf geschreven om aan te geven hoe de grote zijnsvragen moeten worden beantwoord.

Op zijn tweede boek kijkt Hendrikse al een stuk opgewekter!

FOTO'S: MARK V.D. BRINK

Genesis ontstond pas als laatste Bijbelboek, na de Babylonische gevangenschap (6de eeuw v.Chr.), toen leefden de joden immers temidden van zulke verhalen. "Jezus is een van oorsprong heidense mythologische figuur die door de bijbelschrijvers is voorzien van joods vlees en bloed in de persoon van Jezus van Nazareth", schrijft Hendrikse. En "Jezus is gestorven en begraven, en Christus is opgestaan". Jezus was de mens, Christus was de mythologische figuur, een schepping van vooral Paulus. Christus heeft Jezus overschaduwd. Lezers, opgevoed in een verhaal dat die Jezus uniek was, de enige die werkelijk eerst dood was en toch is verzezen, zullen hiermee moeite hebben. Hendrikse is zonder erbarmen, het gaat bij de verrijzenis, zegt hij, om het volhouden van een herinnering. Hij citeert Gerrit Achterbergs prachtige gedicht 'Wederkeer', waarvan de laatste regel luidt: "gij zijt er weer, al zijt gij er niet meer". Op die manier, dus.

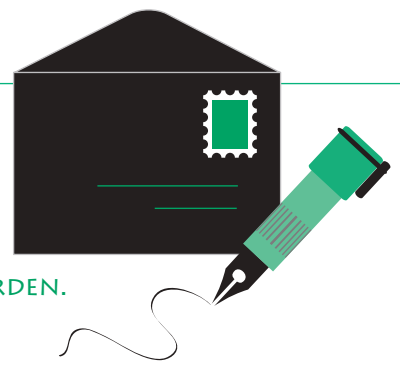
Zo ook met het kerstverhaal. Marcus en Johannes noemen de geboorte niet eens. Lucas en Matteüs spannen zich juist in om aan te geven dat er een godheid was geboren. Daarom zijn ook hier, zegt Hendrikse, veel onderdelen ontleend aan verhalen over heidense goden: ook Osiris (Egypte) en Mithras werden maagdelijk geboren in het open veld, wijzen uit het Oosten volgden een ster, herders verzamelden zich rond het wiegje, etc.

Op dit punt voert Hendrikse de figuur van Paulus in, de stichter van 'het christendom'. Diens optreden gaat aan het schrijven van de evangelies vooraf. De leer over het verlossend optreden van Jezus, de Christus, bestond dus al, zijn levensverhaal kon daaraan vervolgens worden aangepast. Voor de kerk, die heeft willen volhouden, door de eeuwen heen, dat het verhaal objectief waar is, is dat een probleem. Voor wie het verhaal kunnen zien als een wezenlijke mythe, geschreven om grote zijnsvragen te helpen beantwoorden, niet.

Het tweede deel van zijn boek wijdt Hendrikse aan zaken als secularisatie, nieuwe religies, en ietsisme. Ik had liever gehad dat hij rustig was blijven uitleggen waarom het verhaal van Jezus van betekenis kan blijven, ook al weten we hoe het tot stand is gekomen. "The lady does protest too much, me thinks" (Hamlet, III, 2): de schrijver lijkt zich in zijn enthousiasme te overschreeuwen. Ik begrijp dat wel, na de overtrokken reacties op zijn eerste boek.

Klaas Hendrikse: "God bestaat niet en Jezus is zijn zoon", Uitg. Nieuw Amsterdam, 2011, 200 blz., € 18,-. Zijn eerste boek is getiteld: "Geloven in een God die niet bestaat".

PER POST OF E-MAIL VERWELKOMT DE REDACTIE REACTIES EN BIJDAGEN VAN DE LEZERS. ZIJ BLIJFT EVENWEL HET RECHT HOUDEN DEZE AL DAN NIET OF SLECHTS GEDEELTELIJK TE PLAATSEN. EN PLAATSIING BETEKENT NIET PER SE DAT DE REDACTIE MET HET GESCHREVENE INSTEMT. IDEALE LENGTE: 200 À 300 WOORDEN.

ONGELUKKIGE INSLUIPSELS

In het recente nummer 3 van *Mariënborg* staan heel lezenswaardige opstellen, waarvoor men dankbaar kan zijn, zoals dat over de huiskerkviering van 'De Sekte'. Maar daarnaast bevat het nummer ook een paar ongelukkige 'insluipsels', theologische uitschuivers, door de redactie ofwel niet bemerkt, ofwel in al te grote lankmoedigheid doorgelaten. Kritiek kan dan nog zo gerechtigd zijn, ze dreigt aan betrouwbaarheid in te boeten als ze tegelijk storende onwetendheid demonstreert, zelfs waar het bijkomstigheden betreft. Dat geldt bijvoorbeeld op blz.17 voor de auteur van *Cultivator*, die blijkbaar niet weet dat er nooit een dogmaverklaring van Maria-altijd-maagd geweest is. Dat het daarbij dus niet gaat om een onfeilbare pauselijke uitspraak na de onfeilbaarheidsverklaring van 1870, zoals hij lijkt te suggereren, maar om een overtuiging die al sinds de vierde eeuw in de geloofsbelijdenissen uitgesproken wordt.

En men knippert bij het opstel over 'Geloven en Verlichting' (blz.8-10) met zijn ogen, als men merkt dat de auteur het in 1854 geformuleerde dogma van de Onbevleete Ontvangenis van Maria verwacht met de leer van de maagdelijke conceptie (en geboorte) van Jezus, die al in de kindheidsverhalen van Matteüs en Lukas beleden wordt. Wel kan een modern denkende gelovige geen van die drie belijdenissen nog woordelijk nemen, maar dat rechtvaardigt die vergissingen nog niet.

Roger Lenaers, Vorderhornbach (Tirol)

VERVELENDE VERGISSING

Uw *Cultivator* maakt in het jongste nummer (n.3, sept. 2011) een veel voorkomende maar vervelende vergissing. Het dogma van 1854 betrof Maria's onbevleete ontvangenis; zij zou vanaf het eerste moment van haar bestaan vrij zijn gebleven van de erfzonde. Het ging daar dus niet om Jezus' ontvangenis uit de geest van God, kortom Maria altijd maagd. Door deze foutieve combinatie, van maagdelijke geboorte en onbevleete ontvangenis, wekt men de indruk dat wij, gewone mensen, allen uit 'bevekkings' zijn geboren. Niet al te best nu wij als R-K al zo negatief in de publiciteit staan. Maar misschien ben ik al de zoveelste die dit opmerkt. Dat zou me een troost zijn.

M.Rijkhoff (per e-mail)

NU BEN IK OM

Ik mail u om te zeggen dat ik *Mariënborg* nummer 3 nu eens overtuigend vond. Een krachtig nummer, dat weergeeft waarvoor *Mariënborg* staat. Tot nu toe aarzelde ik nog steeds: ga ik wel door? Zo steeds hetzelfde eigenlijk en een beetje blijven steken in aankarten wat niet goed is, wat anders zou moeten, enz. Beetje zeurderig, althans zo had ik het ervaren. Maar nu.... ben ik óm, zoals dat heet.

Coks van Eysden, Breda

BELEGEN KOEK

Het septembernummer van *Mariënborg* begint met een artikel van Lambert van Gelder. Je zou het kunnen beschouwen als een *leading article* voor het hoofdthema van het congres. Juist daarom heeft het me onthutst. Dat betreft vooral enkele uitspraken over de Bijbel. De geachte schrijver suggereert dat hij van recente Bijbelstudies op de hoogte is en wil graag de lezers in zijn kennis laten delen.

Om te beginnen: Adam en Eva zijn al meer dan zestig jaar afgevoerd van de lijst 'historische personen'. Maar sinds die tijd is er nog wel iets anders gebeurd in kringen van de Bijbelexegese. Niet wat er allemaal *niet* waar is in de Bijbel, maar wat de *waarheid* is van de Bijbel. Natuurlijk hebben Adam en Eva bestaan, sterker nog, ze bestaan nog steeds. U en ik zijn die Adam en Eva, die steeds maar weer wanen in een aards paradijs te kunnen leven, nochtans iedere keer weer moeten ontdekken dat de werkelijkheid iets weerbarstiger is. We zijn en blijven op die ellendige doortocht door de woestijn, op weg naar het land van melk en honing, dat we nooit zullen binnentrekken zolang we telkens weer meedansen om het gouden kalf. Hoe toepasselijk in onze dagen! Wat de geachte schrijver biedt is belegen koek. Als hij werkelijk zelf die recente Bijbelstudies had bestudeerd, zou er ongetwijfeld een modernere visie op de Bijbel uit zijn gerold. Dit kan echt niet in een tijdschrift van een kritische vereniging.

Wim Diemel, Nijmegen

In zijn artikel, dat immers over 'geloven' ging, noemde Van Gelder ook enkele zogenaamde 'geloofswaarheden' uit de Bijbel. Er zijn nl. nogal wat bijbelse personen (hij noemde Adam, Eva, Mozes) die, naar nu blijkt, nooit hebben bestaan. Ook veel andere bijbelverhalen moeten naar het rijk van de literatuur verwezen worden. Terloops deed Van Gelder dan ook een beroep op de bijbelkundigen om de moed op te brengen om hun wetenschappelijke bevindingen in dit verband wereldkundig te maken, zelfs ook als hun dat berispingen of erger zou opleveren van de zijde van kerkelijke gezagsdragers. Geen belegen koek dus, wel een koek van ander deeg. (Red.)

IK BLIJF KATHOLIEK

God staat voor mij aan het allereerste begin van alles wat geschapen is. God heeft uit niets een iets geschapen. Of dat iets nu energie is, of wat

anders, doet niet ter zake. Hierna is de natuur gewoon verder gegaan. Alleen in de mens is een geweten gelegd, Gods stem in het binnenste van elke mens. (Dieren en planten hebben geen geweten.) Naar dat geweten heeft dus ook Jezus van Nazaret geluisterd, en daarmee ons een leven voorgeleefd zoals wij ook kunnen leven. Dat is ook de intentie van de communie tijdens elke katholieke viering. Lichaam en bloed van Christus is in wezen ‘het leven van Jezus’. De consecratie tijdens een eucharistieviering is niets anders dan doen wat Jezus ons heeft voorgedaan; breken en delen, terwijl wij hem gedenken.

Ik ben ruim 16 jaar econoom geweest in het – toenmalige – bisdom Groningen. Ik ben jarenlang vrijwilliger geweest in verschillende functies die met mijn deskundigheid te maken hadden. Nu ben ik 80 jaar, en neem alleen nog maar afscheid. Ik houd wel alles bij wat mijn kerk aangaat, de positieve en negatieve kanten daarvan. Ik blijf katholiek, maar ben niet meer rooms-katholiek. De Roomse leiders zijn rooms, maar niet meer katholiek.

Harry G. Verhagen, Haren (Groningen)

DE PERSOONLIJKE GOD

In uw inleiding (blz. 3) schrijft u: “Bijna ongemerkt heeft Oostenrijk van Nederland de rol overgenomen van progressieve kerkprovincie. Terwijl hier ‘Acht Mei’ ten grave werd gedragen, werd ginds ‘Pfarrer-Initiative’ opgericht.” Als u daarmee bedoelt dat Oostenrijk nu op Nederland voorop loopt, ben ik dat niet met u eens. Mijns inziens loopt dit land achter en zal ook dit initiatief eens ‘ten grave worden gedragen’. Volgens mij is het bewustzijn van wat er dient te veranderen niet expliciet van buitenaf te bereiken, maar zal dit door een natuurlijk proces van binnenuit groeien en de omslag bij verzadiging van het potentieel bereikt worden.

In uw vereniging werd een onderzoek onder abonnees gehouden naar de inhoud van hun geloof: de Credo-Campagne [...] U somt op blz. 6 onder het kopje ‘vernieuwende bevindingen’ een aantal punten op, waarin ‘gelovigen’ slechts met moeite of helemaal niet meer kunnen geloven. Ik zou daaraan nog willen toevoegen: ‘een persoonlijke God’. Veel van wat genoemd wordt, is de ouderen vanuit een statisch wereldbeeld ingeprent. Door de kennismaking via de wetenschap met de leer van de evolutie, die op alle gebieden geldt, is dit welhaast ongemerkt of althans onbewust bij de meeste mensen veranderd in een dynamisch wereldbeeld.

Teilhard de Chardin omschrijft het evolutieproces als volgt: “Tegelijk met de complexiteit van de soort neemt het bewustzijn toe en daarmee diens vrijheid en verantwoordelijkheid.” [...] Hij geeft aan het bewustzijn een plaats en laat dit bewustzijn als Christus in het verschijnsel mens reflexief opkomen. In iedere mens is iets van dit bewustzijn aanwezig. In de relatie met die mens ervaren wij ‘de persoonlijke God’.

Henk J. Hogeboom van Buggenum, Heiloo

KWALITATIEF GOED

Complimenten voor het septembernummer van *Mariënborg*. Alle artikelen zijn kwalitatief goed en zeer de moeite waard. Het was bovendien een pracht van een voorbereiding op het congres!

Lidy Verdegaal, Rosmalen

EIJKPUNT

**Erasmus, zijn Lof der Zotheid
Een duchtig wapen in de strijd
Tegen bijgeloof en machten
Die pracht en praal betrachten**

**Ten koste van de kleine mens
Die slechts vervuld was van één wens:
‘Geef ons liever brood en spelen’
Dat kwezels kwelen uit vele kelen**

**Gij die leider zijt van ons volk
Weest Gij mijn voorspraak en mijn tolk
Bij God en paus en ook de keizer
Want zelf zijn wij echt niet wijzer**

**Te zorgen voor ons zieleheil
Daarvoor zijn wij beneden peil
Te dom voor zelfstandig denken
Dus wil ons genade schenken**

**Dank voor leiders als Punt en Eijk
Zij zijn bijna aan God gelijk
Dank ook de Man die Hurkt en Muts
Zonder hen verliezen wij de kluts**

**En dwalen van het goede pad
Als men niet daag’lijks voor ons bad
In die ivoren kerketoren
Waar Jezus ooit is geboren**

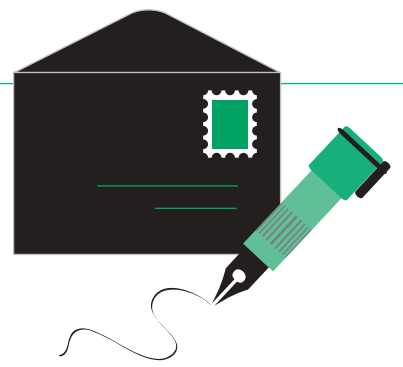
**Want in de herberg was geen plaats
En ook die stal was ondermaats
Dus ontfermden paus en keizer
– immers ‘t volk was toch niet wijzer –**

**Zich over Christus’ erfenis
In dat proces ging heel wat mis
Maar gelukkig en dat is fijn
Wil de kerk ons EijkPunt zijn”**

Kees Molenaar, 6 november 2011

GELOOFSWAARHEDEN EN BELEVING

Hoewel ik wel wat laat ben, wil ik toch alsnog reageren op het artikel van Damiaan Meuwissen, waarin hij een

lans brak voor de traditie (nr.1, blz. 4-7: ‘Het geloof geeft ons te denken’). Zijn argumenten daarvoor hebben mij verwonderd. Een citaat: “... ik wil toch vasthouden aan de grote geloofswaarheden, ik zie niet in waarom we na 1700 jaar daaraan moeten tornen.” In dit citaat ligt de kern, zoniet van het artikel, dan toch van de opvattingen van de schrijver. Het lijkt me belangrijk na te denken over het begrip *geloofswaarheden*. Alsof er een bepaald corpus aan feitelijkheden bestaat waarover geen twijfel mogelijk is. Een objectief vast te stellen toedracht van feiten: de waarheid en niets dan de waarheid.

Filosofisch gezien is ‘waarheid’ überhaupt al een bron van serieuze bespiegeling, maar men begeeft zich op heel glad ijs als het voorzien wordt van het woorddeel ‘geloofs-’. Het is nu juist het geloof waarvan we proberen met elkaar vast te stellen wat dat inhoudt, omdat we dat niet zo goed meer weten. In het woord “geloofswaarheid” komen dus twee begrippen bij elkaar die op zijn zachtst gezegd meer vragen opleveren dan antwoorden. In tegenstelling tot Meuwissen zie ik dus wel in “waarom we na 1700 jaar daaraan moeten tornen”.

Natuurlijk vormt het Credo een eerbiedwaardige geloofsbelijdenis, zoveel honderden jaren voor zoveel miljoenen mensen een verwoording van hun religieuze intuïtie en hoop. Maar ik voeg eraan toe: een religieuze verwoording *van die tijd*.

De schrijver gaat verder uit van de betrouwbaarheid van de geloofsinhoud. Die staat dus vast: (anders) “hebben we een serieus probleem”. Welnu, dat probleem is er toch al; reden juist om deze hele discussie aan te zwengelen. Nadat hij de betrouwbaarheid van de geloofsschat heeft veilig gesteld, kan hij zich wijden aan wat volgens hem het probleem is van veel mensen: zij verwarren hun geloofsbeleving met de geloofswaarheid. Meuwissen – hij zegt dat natuurlijk niet zo – vindt persoonlijke geloofsbeleving eigenlijk een soort egotripperij die het bestaan van de Kerk in gevaar brengt. Hij haalt hier een scholastiek argument van stal: er is een geopenbaarde waarheid; daarin kun je geloven, maar je hoeft er niets bij te ‘beleven’. Het Credo mag dan wel niet stroken met je beleving, maar blijft geopenbaarde waarheid die ons te geloven wordt voorgehouden.

Misschien is het hier de plaats om even nader in te gaan op hetgeen in het geloof “redelijk verantwoord is”. We nemen als voorbeeld de leer van de erfzonde. Omdat Adam gezondigd heeft, delen wij allen in zijn schuld. Gelukkig geldt de opvatting dat achterkleinkinderen in de miljoenste graad aangesproken kunnen worden op de daden van een verre voorouder niet in onze gerechtshoven. Wij zouden dat terecht niet redelijk vinden. Maar de klassieke verlossingsleer steunt wel op het begrip erfzonde. Het Kruisoffer is daarmee

verbonden. Ik begrijp de vrees van Meuwissen: als je aan de ene “geloofswaarheid” gaat morrelen, trek je andere mee en tenslotte bestaat het gevaar dat de hele Kerk instort. Gelukkig staat de leer van de erfzonde niet in het Credo, maar er staan genoeg artikelen in waarvan het moeilijk zal zijn de redelijkheid aan te tonen.

Pieter M. Jong, Moergestel

Briefschrijver heeft bezwaar tegen de term ‘geloofswaarheden’. Natuurlijk is het concept ‘waarheid’ lastig en meerduidig; in de filosofie heeft waarheid veel betekenissen. Wanneer men zorgvuldig onderscheidt en de analogie in het oog houdt, is het ijs echter niet zo glad.

Er zijn (voorlopige) waarheden die binnen de empirische wetenschappen worden aanvaard, er zijn (evidente) waarheden binnen logica en mathematica en zo kent ook het geloof zijn eigen waarheden, geloofswaarheden noemen we die. Geloofswaarheden zijn ons in de christelijke openbaring aangereikt als geloofsinhoud en de gelovige neemt deze in een uitdrukkelijk gewilde geloofsact als waar aan. En wel op grond van een redelijkerwijs verantwoord basisvertrouwen in de bronnen én op grond van de geloofwaardigheid van de persoon (Christus) die ons dit meedeelt. Ik verwijs naar Karl Rahner, ‘Grundkurs des Glaubens’, laatste druk 2001 (Er is een Nederlandse vertaling met voorwoord van Schillebeeckx – Red.). Ik zou Rahners boek bij alle leden van Mariënburg willen aanbevelen. Dan hebben we tenminste een gezamenlijk fundament. We kunnen daarop kritiek uitoefenen met een beroep op andere literatuur. Dan komt de discussie gefundeerd op gang. Wanneer argumenten overtuigend zijn, wijzig ik mijn standpunt con amore.

Waar heb ik gezegd dat je bij het geloof niets hoeft te beleven? Ik heb alleen gezegd dat men geloven en beleven van het geloof niet mag verwarren. Ook ik meen dat het geloof redelijk verantwoord moet worden. Deze verantwoording betreft de inhoud van het geloof, maar ook de geloofsact. Dat men geloof moet men ook redelijk kunnen verantwoorden Maar redelijk verantwoorden is iets anders dan bewijzen en biedt geen absolute zekerheid. Daarom zullen gelovigen daarover vaak van mening verschillen. Maar wel, zo meen ik, op basis van geloof in de Openbaring. Wat bindt ons anders? Maar ook hier is weer debat mogelijk. Mijn standpunt is niet zo dogmatisch of angstig benauwd als de heer Jong suggereert. We zijn weliswaar geen club van theologen of filosofen, maar een tehuis voor degenen die iets anders willen met de Kerk. Dat ontslaat ons echter niet van de dure plicht om zorgvuldig en op niveau te werk te gaan. Mariënburg pretendeert immers kritisch katholiek te zijn. Ga er maar aan staan! (D.M.)

PROJECTEN VAN LIEFDE

Als nieuw lid van Mariënburg ontving ik onlangs de tijdschriftennummers van mei en september 2011. Ik begon met het lezen van het meinumner en de handleiding van het WKR. In paragraaf 19 daarvan wordt gevraagd om kritische opmerkingen, en ik meen dat ik aan die vraag moet voldoen.

Ik geef u mijn opmerkingen tegen de achtergrond van de lichamelijke en geestelijke werken van barmhartigheid, die volgen uit de liefde voor de medemens. Ze worden over de gehele wereld al druk in kleine projecten door groepen christenen in praktijk gebracht, met als uitgangspunt: God heeft alle mensen lief; wij geven – geïnspireerd door de heilige Geest – liefde aan onze naasten.

Men zou deze door liefde bewogen groepen christenen zelfstandige geloofsgemeenschappen kunnen noemen, en ze doen mij denken aan de eerste christenen, die in plaatselijke gemeenschappen elkaar in alles bijstonden. Er was onderwijs in het geloof door de apostelen, er werden leiders (bisschoppen) benoemd, maar er was geen centrale hiërarchische overheid met eindeloze decreten.

Nieuwe manieren van christen-zijn bloeien overal, en een voorbeeld daarvan is de bejaarde kardinaal uit het boek van Olivier Le Gendre *'De biecht van een kardinaal'*, die zich in een Aziatisch land heeft teruggetrokken en daar troost en liefde brengt aan de jonge kinderen die door het sekstoerisme voor het leven kapot zijn gemaakt. Maar ook in ons land is er op talloze plaatsen behoefte aan nieuwe 'projecten van liefde'.

Het redactioneel artikel in het meinummer zegt terecht dat gemeenschappen van christenen een bredere roeping hebben dan alleen 'vieren', en dat ze ook moeten werken aan een samenleving waar liefde en gerechtigheid de leidende waarden zijn en waar mensen in nood worden bijgestaan.

Waarom niet streven naar een eenvoudige gemeenschap, waar we ons niet in vele bewoordingen hoeven af te zetten tegen de huidige theologische en strakke benadering door de kerk, maar waar we met alle rust de nadruk leggen op de pastorale teksten van het Tweede Vaticaans Concilie? Wel is voor onze tijd een afsprakenboek nodig. En de band moet bewaard blijven met de centrale kerk, al is het met een zeer dunne lijn. Verdediging is dan niet nodig: we willen geen eigen kerk. En de sacramenten blijven ons versterken met de zozeer nodige genaden. We worden gedreven door het eerste gebod en het tweede dat daaraan gelijk is.

M.P. van de Graaf, Amsterdam

MONSEIGNEUR MUTS

In krantenknipsels die mij regelmatig worden toegestuurd, lees ik hoe bergaf het gaat met de kerk in mijn vroegere bisdom Den Bosch. In mijn geboorteplaats, Eindhoven, moeten tien kerken tegelijk dicht. Een nieuwe hulpbisschop gooit een bloeiende parochie bij het oud vuil en een liefhebbende priester moet echtscheiden. Wat God verbonden heeft, kan Mutsaerts blijkbaar wel scheiden! Mgr. Mutsaerts, voor mij heet hij Monseigneur Muts, want hij verdient geen mijter. Kunnen de Bossche gelovigen daar dan echt niets tegen doen? Kan een geloofsgemeenschap eigenlijk zelf een bisschop suspenderen of excommuniceren?

Mw. L. Gambarossa, Aricia (It.)

Een goede opstap daarvoor is canon 212,3 van het Kerkelijk Wetboek, waarin gezegd wordt dat "gelovigen het recht en soms zelfs de plicht hebben hun mening betreffende het welzijn van de Kerk aan hun herders mee te delen".

ONZE DRAAI

Onder de ogen van Zijne Heiligheid en van veel goedgemijterde witte prelaten gaat er in Madrid tijdens de happening met een miljoen jongeren iets mis bij de mis. Als een Pinksterachtige wervelstorm verscheurt een windhoos het voorhangsel van de tempel en drijft de hosties uit hun heilige tent reddeloos de vernieling in. Paniek alom, dat wordt een geestelijke communie of een communie van begeerte!

"Wablief", kwetteren de velen, "nóóóit van gehoord! Wél van de vijf broden en de twee vissen. Geef zelf ons te eten, Plaatsbekleder!"

Maar dan rommelen ze in hun rugzak, en ziedaar: Een mandarijntje voor jou, zegt een Madrileense schone tegen de Pool naast haar; een halve snee rogge van de knul uit Leeuwarden voor het kimonorokje uit Japan; een handje pinda's uit Texas verdwijnt in het handje van een Fins blondje; een dadel van de Berber gaat naar het bolhoedje uit de Andes; een druif uit de Dordogne wisselt met een vijg uit Lesbos.

Zo draaien allen zich vrijgevig een slag in de rondte, zien de twinkeling in elkaars ogen, verstaan de taal van hun hart en genieten het plezier van hun bestaan.

Communio, ja, wij hebben onze draai gevonden. Het voorhangsel van de tempel heeft afgedaan en wij zijn opgestaan.

Tegen het einde van dit spektakel staren de in slagorde opgestelde witte gewaden hun Zeus reikhalzend na, wanneer deze wentelwiekend weer in de wolken verdwijnt naar zijn Olympus in Rome of naar God weet waar naar toe. Hij lacht stiekem in zijn vuistje en mompelt genoegzaam: "Daar heb ik toch maar weer een mooie draai aan gegeven, al zeg Ik het Zelf!" De nog na-kriemelende jeugd zegt voldaan:

"Adios, tot in Rio!"

LeonG

Nu steeds meer gelovigen het kerkbezoek voor gezien houden en de resterende Vat-II-gelovigen door de in aantal toenemende conservatieve wanbestuurders de kerk worden uitgejaagd en als kleine geloofsgemeenschap (zie blz. 14) op zoek moeten naar een andere passende kerkruimte, komen de opblaaskerken op de markt. De Rotterdamse dominee Dick Couvee plaatste er een op de Westersingel. Hij wil dat de mensen die in de koude maanden geen onderdak hebben daar kunnen slapen. Het gaat volgens hem om een groep van 30 à 40 personen. In de Russische regio Kamtsjatka Krai (niet ver van Japan), waar het 's winters wel 40 graden onder nul kan zijn, heeft pastoor Krzysztof Kowal helemaal geen kerkgebouw. Hij heeft bij de Poolse firma van Robert Wojcik een opblaaskerk aangeschaft en reist daar nu het bisdom (oppervlakte 10 maal Nederland) mee af. Ook in Apeldoorn stond een opblaaskerk op het marktplein. In Italië trok deze zomer een

FOTO: MB/ARCH

priester met zo'n kerk langs de stranden onder het motto 'komen de mensen niet naar de kerk, dan komt de kerk naar de mensen'. De Engelse firma 'Innovations Xtreme' is dé specialist in opblazen en verhuurt een opblaaskerk voor € 3000 per dag, € 13.000 per maand. Toen onlangs een dame daar om informatie kwam, zeggend dat ze superkwaad was over de manier waarop tegenwoordig de Roomse kerk bestuurd wordt ("Ik zou de hele zaak soms wel willen opblazen...") is zij doorverwezen naar een munitiedepot.

Word lid

BON VOOR OMWENTELING

De crisis in de kerk is de voorbode van een wereldwijde kerkomwenteling. "Mariënburg" wil daarover informeren en eraan bijdragen. Als vereniging en als tijdschrift. Voelt u daar ook wat voor? Sluit u aan bij onze gelederen:

De heer/mevrouw (a.u.b. aangeven wat van toepassing is)

Naam:

Adres:

Postcode en plaats:

- wordt lid van de vereniging Mariënburg en ontvangt vier keer per jaar 'Mariënburg', het tijdschrift van de vereniging (€ 30,- per jaar)
- wordt lid van de vereniging en hoeft geen abonnement op het tijdschrift (€ 12,50 per jaar)
- abonneert zich op het tijdschrift, maar zonder lidmaatschap (€ 20,- per jaar)
- meldt zich voor drie proefnummers van het tijdschrift 'Mariënburg' (€ 5,-)
- is lid en wil een geschenkabonnement van drie nummers geven aan:

De heer / mevrouw (a.u.b. aangeven wat van toepassing is)

Naam:

Adres:

Postcode en plaats:

Datum: Handtekening:

De (eventueel fotokopieerde en) ingevulde bon in gesloten envelop zonder postzegel opsturen naar:

Secretariaat Mariënburg – Antwoordnummer 223 – 3800 VB Amersfoort

of alle gegevens per e-mail zenden naar: secretariaat@marienburgvereniging.nl